

Staatssecretaris SZW
Jetta Klijnsma:

‘Werkgevers doen nog te weinig’

Een bezoek aan een Utrechtse Jumbo-vestiging maakte grote indruk op Jetta Klijnsma. Op een personeelsbestand van 137 werken er 38 mensen met een beperking. “Geweldig! De Participatiewet is voor mij een succes als iedereen het normaal vindt dat mensen met een beperking ook gewoon werken.”

TEKST: PETER BOORSMA EN PETER VAN EEKERT, BEELD: JEROEN POORTVLIET

Ok in juni 2009 interviewde *Sprank* Jetta Klijnsma in de hoedanigheid van staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Destijds had zij zitting in kabinet-Balkenende IV, nadat ze een half jaar eerder, vlak voor Kerst, Ahmed Aboutaleb tussentijds was opgevolgd – hij werd burgemeester van Rotterdam. Klijnsma: “De situatie was heel anders. Ik stapte op een rijdende trein. Het was een andere coalitie en ik zat met Piet-Hein Donner op dit ministerie. Tussen ons heeft zich een vriendschap ontwikkeld, maar we hebben ook vaak de degens gekruist. Hij kijkt nu eenmaal anders naar de samenleving.”

Over de AOW, waarmee ze zich toen bezighield, voerde ze pittige discussies. “Nu, na drie jaar, is die discussie geland. Mensen staan weliswaar niet te popelen om tot hun 67ste te werken, maar ze snappen het wel. We worden ouder dan in de tijd van Drees en de gezinnen zijn kleiner, dus er zijn minder werkenden om de kosten voor de AOW op te brengen.”

Een verschil is ook dat Lodewijk Asscher, een partijgenoot, de ministerspost nu bemant. Asscher is bovendien vice-premier. “Dat betekent dat mijn pakket breder is dan de vorige keer. Naast de AOW doe ik nu ook het pensioendossier. En natuurlijk de Participatiewet.”

De Participatiewet gaat enorm veel betekenen voor sociale diensten, waarschuwt Klijnsma. “Er zitten brokstukken in van de Wet werken naar vermogen, maar de inhoud is anders en de bezuinigingen worden over meer jaren uitgesmeerd. Het allerbelangrijkste verschil is dat wij de werkgevers aanspreken. Dat gebeurde in de WWNV niet echt. De zorg dat het moeilijk wordt om mensen regulier aan het werk te krijgen als werkgevers onvoldoende meewerken, is terecht. Daarom voeren we een quotum in. Werkgevers doen nog onvoldoende, de goeden niet te na gesproken. Zij moeten echt plekken beschikbaar stellen, en sociale diensten en sw-bedrijven moeten zich gezamenlijk inspannen om hun populatie bij werkgevers te krijgen. Ik hanteer richting werkgevers de wortel en het stokje. Er is geld beschikbaar, er is loonaanvulling en er is begeleiding. Voor werkgevers die desondanks toch niets doen voeren we een boetesysteem in.”

Eerdere ervaringen hebben geleerd dat veel werkgevers liever een boete betalen dan arbeidsgehandicapten in dienst nemen. Dat stokje zal dus wel een flinke stok moeten zijn.

“We moeten de werkgevers samen overtuigen. Ik, de sociale diensten en de sw-bedrijven. Ik in mijn contacten met Bernard Wientjes (VNO-NCW, red.) en Hans Biesheuvel (MKB-Nederland, red.), de wethouders in hun contacten met werkgevers. Samen met het UWV moeten de werkgeversloketten op de 35 werkpleinen zo goed worden opgetuigd dat werkgevers zich daar thuis voelen en merken dat er goed wordt geluisterd en dat ze worden geholpen. Er zijn genoeg voorbeelden van geslaagde initiatieven om mensen met een beperking aan het werk te krijgen. Ik herinner me uit mijn vorige periode Dura Vermeer. Dat bouwbedrijf liet een ploeg mensen met een beperkte capaciteit pallets opknappen; die werden anders verbrand of weggegooid. Nu worden ze hergebruikt. Dat is extra werk dat anders zou blijven liggen.

Een ander voorbeeld: een Jumbo-vestiging in Utrecht waar ik in december op bezoek ben geweest met wethouder Rinda den Besten. De bijzonder enthousiaste en gedreven bedrijfsleider heeft 38 mensen met een beperking in dienst, onder meer uit de Wajong, op een personeelsbestand van 137. Daar word ik helemaal blij van. Ik zag een vrouw met een verstandelijke beperking die de vakken vult, terwijl een man in een rolstoel, met wiens intelligenten- >

‘Ieder bedrijf heeft wel werk dat nu blijft liggen’

tie niets mis is, aangeeft waar zij wat moet neerzetten, zodat de verpakkingen met de kortste houdbaarheid vooraan komen te staan. Geweldig! De klanten die in de winkel rondlopen zien dit ook en gaan het normaal vinden dat mensen met beperkingen ook gewoon aan het werk zijn.”

De Participatiewet gaat er sterk van uit dat er binnen een paar jaar weer krapte op de arbeidsmarkt is. Wat als die krapte niet komt?

“Het klopt dat er nu door de crisis veel minder vacatures zijn dan anders, vooral voor jongeren, 55-plussers en mensen met een beperking. Maar als sociaaleconomisch historica weet ik dat crises ook weer voorbijgaan. En natuurlijk, als mensen met een beperking vakken vullen, wordt dat niet door anderen, scholieren bijvoorbeeld, gedaan. Maar dat moeten we accepteren. Wel is het goed zo veel mogelijk te zoeken naar werk dat anders niet zou worden verricht. Neem die pallets. Ieder bedrijf heeft wel werk dat nu blijft liggen.”

Dat soort werk kan eigenlijk alleen onder het wettelijk minimumloon worden gedaan. Daar is de Participatiewet ook op gericht. Is dat voor een PvdA-bewindsperoon niet lastig toe te staan?

“Ja, dat is een moeilijk punt. Werken onder het minimumloon kan wat mij betreft alleen onder bepaalde voorwaar-

den. Het moet altijd tijdelijk zijn. En werk moet lonen, dus een werknemer moet meer krijgen dan een uitkering.”

Sommige mensen groeien naar het minimumloon toe, anderen misschien niet. Blijven die permanent onder het minimumloon werken?

“Nee. Dat moet altijd tijdelijk zijn. In de Participatiewet gaan we nader uitwerken hoe lang dat mag zijn. Het kan een paar jaar kosten om het minimumloonniveau te bereiken en voor sommigen is het wellicht nooit haalbaar. Maar we hebben in dit land niet voor niets een wettelijk minimumloon.”

Wat is precies een arbeidsbeperking? Vallen ook mensen met schulden of verslaving onder de definitie?

“Let wel dat ik hier pas twee maanden zit. We zijn nog aan het uitwerken welke mensen met de Participatiewet geholpen zullen worden. Ik ben nu in overleg met Divosa en Cedris en de mensen over wie het gaat. Want het moet wel uitvoerbaar zijn.”

U bouwt voort op de Wwv staat in de contourennota. Maar er worden wel heel andere keuzes gemaakt...

“Dat klopt. Ik neem wel degelijk dingen over; we gaan niet opnieuw uitzoeken en formuleren wat in de Wwv al goed was voorbereid. Maar ik ben een andere staatssecretaris dan mijn voorganger Paul de Krom. Ik zoek meer het overleg en het draagvlak. Een nieuwe staatssecretaris, een nieuwe lente.”

Wanneer is de Participatiewet voor u een succes?

“U wilt natuurlijk aantallen horen, maar die ga ik niet noemen. Ik vind het een succes als straks iedereen het normaal vindt dat mensen met beperkingen ook werken. Daarom moeten we werkgevers met zijn allen overtuigen om die mensen in dienst te nemen.”

De Wwv was duidelijk VVD-beleid. De Participatiewet is veel meer PvdA. Hoe valt dat?

“Het klopt dat we anders aankijken tegen de rol van werkgevers. Maar het is het kabinet dat de Participatiewet draagt, inclusief de VVD'ers dus. Natuurlijk zijn er wel wenkbrauwen gefronst, met name over de quotering. Maar ook de VVD-bewindspersonen hebben zich daar ruiterlijk achter geschaard. Ze beseffen dat de situatie anders is. Ze regeren niet meer met PVV en CDA, maar met de PvdA. Lodewijk Asscher en ik moeten dit trekken en daar krijgen wij ook de ruimte voor.

De Participatiewet kent een andere inhoud, een andere toonzetting en een ander ritme in de bezuinigingen. Wat gebleven is, is de noodzaak daarvan; dat geldt voor alle portefeuilles. Weliswaar in een ander tempo, zodat men de tijd krijgt zich erop aan te passen, maar er is en er wordt fors bezuinigd. Ik kan het niet mooier maken.”

U had het al over de werkpleinen. Zou het niet goed zijn als het UWV meer ruimte krijgt om regionaal te opereren?

“Op de nieuwjaarsreceptie van het UWV zei bestuursvoorzitter Bruno Bruins: ‘De gemeente is onze beste buurman’. De werkpleinen en de werkgeverslokken moeten verder worden opgebouwd. Daarvoor is samenwerking essentieel. Ik ga binnenkort met de directeur van UWV Werkbedrijf André Timmermans om tafel om dat verder te bespreken. Want UWV en gemeenten moeten gelijk oplopen. Als het nodig is, ga ik bij alle werkpleinen langs.”

Het UWV wordt opvallend weinig genoemd in de contourennota Participatiewet. Hoe komt dat?

“De Participatiewet is primair een zaak van gemeenten en dat moeten ze weten ook. Gemeenten moeten echt het voortouw nemen. Het wordt een grote verandering.”

Is er op centraal niveau voldoende vertrouwen dat gemeenten hun klus goed kunnen klaren? Bent u niet bang dat er veel druk komt vanuit de Kamer om van alles en nog wat centraal voor te schrijven?

“Natuurlijk. En dat snap ik ook wel, want het moet allemaal heel snel. Aan de andere kant: gemeenten hebben veel expertise opgebouwd. Ze beginnen niet op nul en zijn ook veel meer dan vroeger gezamenlijk, regionaal, gaan denken en handelen. Ik prijs me gelukkig dat die werkpleinen zo zijn versterkt. Als je de werkgevers in je regio echt wilt leren kennen, kan dat niet onafhankelijk van elkaar.”

Toch schrijft het regeerakkoord voor dat er altijd sancties moeten volgen als de sollicitatieplicht niet wordt nagekomen. Waarom laat u dat niet aan gemeenten over?

“We vinden dat we van gemeenten mogen vragen ervoor te zorgen dat mensen niet vrijblijvend in de bijstand blijven zitten. Slechts in individuele gevallen, wanneer iemand echt niet meer in staat is deel te nemen aan de arbeidsmarkt, moeten ze daarvan kunnen afwijken.”

Drie jaar geleden vertelde u aan Sprank dat gemeenten zich beter moeten verantwoorden en moeten laten zien welke resultaten hun re-integratieactiviteiten opleveren. Doen gemeenten het nu beter?

Na een korte denkpauze: “Het is deels verbeterd. Maar het mag wat mij betreft nog wel een onsje enthousiaster. Als je als gemeente dit soort dingen naar je toe wilt halen, moet je ook laten zien dat je het kunt. Gemeenten moeten mij veel van die Dura's en Jumbo's laten zien. Goede verhalen uitdragen, naar mij, maar ook en vooral naar de samenleving.” *